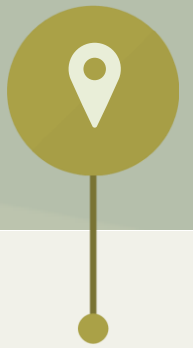

קהילתיות

"נדרש כפר שלם כדי לגדל ילד אחד"

פתגם עממי אפריקאי צוטט על ידי הילארי קלינטון

התייחסות **למארג היחסים** בתוך הגן ובקהילה תאפשר יצירת תודעה, זהות ושייכות תרבותית ותקדם ערכים של אחריות ומעורבות חברתית.

מהי קהילה?

קהילה היא "רשת של שכנים / חברים".

קבוצה שיש לה מאפיינים משותפים: מקום מגורים, תרבות, דת ועוד. הגדרת הקהילה תלויה במקום, זמן ותרבות.

קהילה בנויה ממספר אבני יסוד:

- מקום מוגדר ומתוחם בגבולות
- קריטריונים לחברות, שמפרטים מי שייך ומי אינו שייך
- מסגרת ארגונית של חוקים, תקנות, סנקציות ותגמולים
- מערכת משותפת של ערכים
- מערכת משותפת של אמונות
- מיתוסים משותפים (דימויים, שאיפות, אידיאלים ומטרות)
- טקסים וחגיגות משותפים
- יחסים חברתיים - אישיים ישירים שיש בהם הבעה ואמון
- רוח הקהילה - תחושה של תכלית משלה ומטרות שמעבר לפרט

סדן, א' (2009). **עבודה קהילתית: שיטות לשינוי חברתי**. הקיבוץ המאוחד.

קהילתיות

האם גן ילדים הוא קהילה?

כן...

גן ילדים הינו קהילה הפועלת במרחב חברתי-תרבותי נתון.

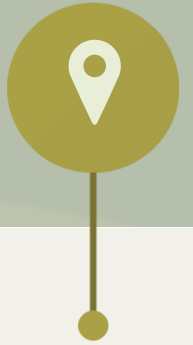
אשכול נווה שאנן, תל אביב

מנהלת אשכול: ברברה אנדרס

למה קהילה?

- **הקהילה מספקת צרכים אנושיים בסיסיים** - החיים בקהילה עשויים לאפשר את סיפוקם של חלק מהצרכים, כגון הצורך בשייכות, הצורך בביטחון רגשי, הצורך בחופש ובהגדרה עצמית והצורך בחברה אנושית.
- **איזון הנטייה האינדיבידואליסטית של החברה** - החברה המערבית בת-זמננו מדגישה ערכים אינדיבידואליסטים. הקהילה יכולה להציע עולם חלופי של ערכים ושל התנסויות, שיש בו דאגה לזולת, שיתוף פעולה וכבוד הדדי.
- **התנסויות בחיים דמוקרטיים** - הדמוקרטיה מתאפיינת בקבלת החלטות משותפת, בשוויון זכויות, בסובלנות, ביישוב לא אליים של מחלוקות וכד'. הדרך הטובה ביותר לחנך לאזרחות בחברה דמוקרטית, היא התנסויות בחיים שיתופיים של קהילה שתורבתה דמוקרטיה.
- **הכנה לעולם התעסוקה** - בעולם התעסוקה של ימינו, הולכת וגוברת הדרישה לעובדים המסוגלים לעבוד בצוות. יותר ויותר חברות מארגנות את עובדיהן בצוותי עבודה, ומצפות מכל עובד לשתף פעולה עם עמיתיו.
- **פיתוח החשיבה** - למרות שהחשיבה היא לרוב פעולה אישית, היא מתפתחת ומשתפרת הודות לאינטראקציה חברתית. לב ויגוצקי (Vygotsky) בתאוריית התיווך מסביר: פעולה שבמקור מייצגת פעילות חיצונית, מובנית מחדש ומתחילה להתרחש בתוך הראש... תהליך **בין-אישי** הופך לתהליך **תוך-אישי**. כל פונקציה בהתפתחותו התרבותית של הילד מופיעה פעמיים: ראשית ברמה החברתית, ואחר כך ברמה הפרטנית; **ראשית בין אנשים, ואז בתוך הילד**.

לפסטיין, א' (1999). **על מה אנחנו מדברים כשאנחנו מדברים על "קהילה"?** חינוך החשיבה (18).
קרוזלין, א' (2003). הפסיכולוגיה החברתית תרבותית של לב ויגוצקי. בתוך: עילם, ג' (עורכת), **לב ויגוצקי: מחשבה ותרבות אסופה** (עמ' 1-24). מכון ברנקו וייס לטיפוח החשיבה.

קהילה-קהילתיות

מה בין קהילה לקהילתיות? או האם בכל קהילה מתקיימת קהילתיות?

קהילתיות מבטאת את **כמות ואיכות** היחסים והתלות בין האנשים בקהילה.

על מנת ליצור **קהילתיות** בקהילת הגן יש לייצר **מארג יחסים ושיתופי פעולה** בתוך הגן ובין הגן לקהילה בה הוא נמצא, באופן בו ייווצרו קשרים משמעותיים לאורך זמן. שיתוף הפעולה יכול להתקיים בכל מיני רמות של קשר מבחינת:

זמן, השקעה, מחויבות, מעורבות והשפעה הדדית.

טיול בין ים להר, חוויה חיפאית

גן ספיר, חיפה

מנהלת גן: אפרת הילדסהיים

מהי למידה קהילתית?

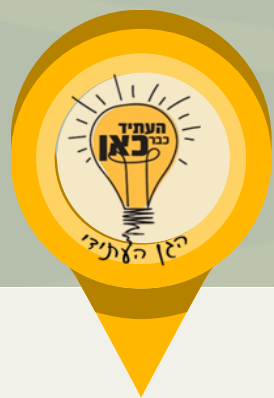
למידה קהילתית מדגישה את מקומם החשוב של הילדים כמקור עוצמתי בבניית התרבות של עצמם ושל הקהילה בה הם חיים. למידה כזאת משפרת את החוסן חברתי, משום שהיא "מאמנת" את הילדים לקחת אחריות ציבורית ולפעול למען אחרים. למידה קהילתית מפתחת ערכים של כבוד לזולת, הקשבה, פתיחות, גמישות ורגישות לאחר.

למידה קהילתית מכוונת את הדיון והעשייה ליצירת שינוי חברתי רחב ומדגישה את הממד הערכי-חברתי. זוהי דרך לעודד אחריות אזרחית ואכפתיות, לקדם ערכים של שוויון ושמירה על נחלת הכלל. בלמידה מסוג זה, הילדים לומדים להיות באופן פעיל במרחב הציבורי, להבין שהוא שייך להם ולהכיר שהוא מעוצב על ידם. הם לומדים לבטא בפועל את זכותם ואחריותם מתוקף בעלות זאת.

ארגון Unicef מעודד את מעורבות הילדים בחיים הקהילתיים, ומציג את התפיסה: **"ילדים כמשתתפים"**. תפיסה זו שמה במרכז את מעורבות הילדים בבניית הקהילה של עצמם, באופן שבו הילדים יתפתחו להיות אזרחים מעורבים ומשפיעים בחברה דמוקרטית. רעיונות אלה מהווים חלק מיישום של ערכים דמוקרטיים שוויוניים בחברה, ומדגישים כי כל ילד זכאי לבטא את עצמו, לקיים דיאלוג עם אחרים בחברה ולהשפיע על אורחות החיים שלו. גם **מלגוצ'י** חשב שיש לקדם חינוך דמוקרטי שחותר לכך שכל ילד ומשפחה ירגישו שייכות לקהילה. בכך, תרם רבות ליצירת תרבות של סולידריות, אחריות והכלה. הוא החל להתוות את התפיסה של **"הילד כאזרח"**. מעורבות הילדים בקהילה מחזקת את החשיבה הביקורתית שלהם והאמונה שיש להם 'קול' גם בחברה הרחבה, ומעודדת את תחושת היכולת והאמונה ביכולתם להיות **אזרחים משפיעים**.

סדן, א' (2009). עבודה קהילתית : שיטות לשינוי חברתי. הקיבוץ המאוחד : רעננה.

בעיניים מעשיות

סיפור מקום בגן הילדים

לצפייה לחץ [כאן](#)

על הסרטון:

לכל קהילה יש סיפור, הסיפור מהווה יסוד שורשי לקהילה ולמקום בו היא נמצאת. בגן כלנית בקיבוץ אלונים הצוות מאפשר לילדים להתחבר לקהילה ולסיפוריה וכל זאת בדרך חוויתית ומאפשרת. סיפורי מקום וזיכרון נוצרים בעקבות אירועים וחוויות מהחיים האישיים, המשפחה או הקהילה וקשורים למקום או לעברו. ממקדמים ערכים של הנחלת המורשת, העמקת הקשר למקום, לנופיו ולעברו. דרך החוויות שעלו מתוך הסיפורים ניתן לחזק הרגשת שייכות למשפחה ולדורותיה.

סיפורי מקום ולמידה קהילתית:

1. מזמינים חקר משמעותי המבוסס על המקום: שמו, מיקומו, סיפור הקמתו, מבנים ייחודיים, "יהלומים תרבותיים" ועוד. חשוב לבחון את התאמת הסיפור לגיל הילדים.
2. מייצרים קשרים משמעותיים עם גורמים ובעלי תפקידים בקהילה.
3. נותנים במה לסיפורים אנושיים ובכך מחזקים את הקשר הבין דורי.
4. מייצרים תחושת שייכות למקום וגאווה מקומיים.
5. מייצרים למידה אינטגרטיבית של כלל תחומי הדעת, שילוב בין מרחבים, פרקטיקות הוראה ועוד.
6. מזמינים חקר משמעותי.
7. מקדמים למידה מתוך שוני ומגוון.

קהילתיות

גן בקהילה

גן כקהילה

ריבוי האתגרים וקצב ההשתנות המהיר במאה ה-21 מביא להבנה שפיתוח **קהילתיות בקהילת הגן** יתרום לחוסן במציאות החדשה. צוות חינוכי המייצר קשרים איכותיים בין הילדים לבין עצמם באופן עקבי ומתמיד בונה **גן כקהילה**, כשהצוות מייצר קשרים בקהילה הסובבת תוך קביעת סדירויות ומפגשים שוטפים הוא בונה את תפיסת **הגן בקהילה**. שני ההיבטים תורמים ליצירת אקלים גן מיטבי ולשיפור יכולת ההתמודדות עם אתגרי התקופה, גם של המבוגרים וגם של הילדים.

גן דקל, בת שלמה

מנהלת גן: הילה טוקרסקי

תפקיד הצוות החינוכי

גן כקהילה

גן הילדים כקהילת משמעות בה יש תחושת שייכות וביטחון לכל ילד וילדה שהם חלק משמעותי בחברת הילדים:

- ✓ לקיים שגרות וסדירויות המאפשרות לצוות הגן "לראות" ולהכיר לעומק את כל הילדים באופן שיאפשר להם לחוש משמעותיים ויאפשר להם לבטא את עצמם.
- ✓ לקיים טקסים המאפשרים לילדים לחוש "גאוות יחידה", שהם חלק מקבוצה משמעותית ומאוחדת.
- ✓ לתת אפשרות לכל ילד להשפיע, לבחור איך וכיצד לתרום לכולם, תוך דגש על ערכי חברות וכבוד לזולת.
- ✓ להנגיש בסביבה החינוכית אביזרים ואמצעים המבטאים את התרבות המשפחתית הייחודית של הילדים.
- ✓ לעודד וליזום מפגשים בין משפחות ילדי הגן תוך מתן הזדמנות שווה לכל ילד/ה ומשפחה להשתלבות חברתית תוך מניעת אפליה, דחייה ובדידות.

גן יער

גן נטועה, מושב נטועה

מנהלת גן: מיכל רובין

תפקיד הצוות החינוכי

גן בקהילה

השתלבות הגן בקהילה תוך קיום יחסי גומלין ושיתופי פעולה עם גורמים רלוונטיים לילדים :

- ✓ לעסוק בתכנים המקדמים ערכים חברתיים כלליים, סביבתיים וקהילתיים ספציפיים.
- ✓ לעודד יזמות חברתית : טיפוח ערכים של נתינה, חמלה ואחריות חברתית.
- ✓ לקדם יוזמות סביב נכסי מורשת בקהילה.
- ✓ טיפוח קשרים עם אנשים ומוסדות בקהילה.
- ✓ פתיחות לתכנים ופעילויות החשובים לקהילה בה נמצא הגן, ויכולת להתאים ולתווך את אלו לילדים.
- ✓ העצמה של רעיונות הילדים לאפשרויות שלהם לתרום לאחרים-לגורמים מחוץ לגן ולשמירה על נחלת הכלל.
- ✓ קידום שותפות עם הורי הגן : העצמה של כל הורה ויכולתו לתרום לילדי הגן.

ילדים, הורים, משפחות, עובדים בגינה הקהילתית

גן תדהר, מודיעין

מנהלת גן: טלי שכטר

קהילתיות בעיניים מעשיות

נפגשים בגינה הקהילתית – סיפור על יוזמה בקהילה

לצפייה לחץ כאן

על הסרטון:

הגינה הקהילתית במודיעין היא מיזם של חברה וסביבה, ושותפים בה מספר גנים ביניהם: גן תדהר, גן ערבה וגן ענבר. לכל גן יש ערוגה וגם לחלק מהמשפחות יש ערוגות משפחתיות. היציאה לגינה הקהילתית היא הזדמנות עבור ילדי הגנים להתחבר אל הטבע, לראות את ההשתנות של הסביבה, לחוות את עונות השנה כפי שהן, כמו גם דרך נוספת להתחבר אחד לשני, לגנים השכנים ולקהילה שסובבת אותם. הסרטון נותן הצצה לפעילות בגינה ולחלק מהמוקדים שיש בה: הערוגות, התצפית, החיטה והזית ומבוך התבלינים

איך מייצרים קהילתיות בגינה הקהילתית?

- ✓ מקיימים דיאלוג מתמיד עם הקהילה לאתר הזדמנויות וצרכים
- ✓ מטפחים קשרים עם אנשים בקהילה
- ✓ משתלבים בפעילויות רלוונטיות לילדים
- ✓ מקיימים אירועים תרבותיים מועד וחג עם אנשי הקהילה בגינה הקהילתית
- ✓ מקדמים יזמות חברתית: טיפוח ערכים של נתינה, חמלה ואחריות חברתית
- ✓ מקדמים יוזמות להכרת נכסי מורשת בקהילה

חזרה לעוגנים פדגוגיים

